

พระพุทธศาสนากับการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ Buddhism With Pa-O Ethnic Construction Identity

พระสมุห์อนันท์ อินทวิโส¹

พระครูสิริบรมธาตุพิทักษ์¹, พระอำนาจ พุทธอาสน์¹, อุเทน ลาพิงค์²,

Phrasamuh Anon Indavamso¹

Phrakhrusiriborromathatpitak¹, Phra Amnat Phutthaart¹, Uten Laping²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่¹

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา²

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus¹

Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus²

Corresponding Author, E-mail: khunanonpu@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา ภาษา การแต่งกาย การดำรงชีวิต พิธีกรรม ศิลปวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน 2) เพื่อศึกษาพระพุทธศาสนากับการสร้างอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ 3) เพื่อวิเคราะห์ อิทธิพลของพระพุทธศาสนากับการสร้างอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีจำนวน 15 คน จำแนกออกเป็น 3 กลุ่มช่วงวัย คือ วัยสูงอายุ วัยทำงาน และวัยเด็กและเยาวชน ในเขตพื้นที่ ๓ จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย และแม่ฮ่องสอน โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูล

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า 1) ด้านบริบททางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ ในสถานการณ์ปัจจุบันกำลังเปลี่ยนแปลงตามกระแสของโลกภายนอก ผ่านกระแสบริโภคนิยม สื่อดิจิทัล 2) ด้านพระพุทธศาสนากับการสร้างอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ พบว่า ชาวปะโอเชื่อและศรัทธาในผลของการทำความดี เชื่อกรรมและผลของกรรม ยึดมั่นในหลักคำสอนทางพุทธศาสนาอย่างแท้จริง 3) ด้านอิทธิพลพระพุทธศาสนากับการสร้างอัตลักษณ์กลุ่ม

ชาติพันธุ์ปะโอ พบว่า พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อชีวิต ความเชื่อ และกระบวนการขัดเกลาทางสังคมมีอิทธิพลต่อการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอได้อย่างชัดเจน

คำสำคัญ : กลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ; อัตลักษณ์; การสร้างอัตลักษณ์; พระพุทธศาสนา

Abstract

The purposes of this research were 3 items; 1) to explore brief history, language, dress, living, rituals, art and culture of Pa-O ethnic group, 2 to study the Buddhist principles and identification of Pa-O ethnic group, 3) to analyze the influence of Buddhism on Pa-O ethnic group. This is a study qualitative research. The 15key informants are divided into three aging groups; the lderly,the working,anf the children and youth group, all are living in 3 provinces: Chiang Mai, Chiang Rai and Mae Hong Son. It is activated with the in-depth interviews and the non-participatory observation.

The results were showed that : 1) The cultural context of the Pa O ethnic group, in the current situation is changing according to the current world, through the consumer trends and digital media. 2) On Buddhism and the creation of the Pa O ethnic identity, it was found that the Pa O people believed in doing the good deeds, the Karma and its resultant, strictly adheres to follow the Buddhist doctrine, and (3) On the Buddhist influence on creation, Pa-O ethnic identity, Buddhism has a profound influence on their lives, beliefs and socialization processes. This implies the profound influence on the creation of the Pa O ethnic identity.

Keywords : Pa-O Ethnics; Identity; Buddhism identity; Buddhism

บทนำ

สังคมไทยเป็นสังคมหนึ่งที่ประกอบด้วยผู้คนหลากหลาย กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความแตกต่างกันทางด้านศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งอยู่ร่วมกันภายใต้การปกครองของประเทศไทย

แต่ในความหลากหลายทางชาติพันธุ์ดังกล่าวนี้ กลุ่มชาติพันธุ์ทั้งหมดได้ถูกจัดให้เป็นคนชายขอบของสังคม ซึ่งรัฐชาติพยายามหลอมละลายความแตกต่างหลากหลาย โดยใช้นโยบายการสร้างชาติไทยให้เป็นหนึ่งของรัฐชาติ เช่น ชาวเขา และชาวมลายู เป็นต้น จนเป็นสาเหตุทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ โดยมีรูปแบบของความขัดแย้งและการต่อต้านที่แสดงออกของกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น การลุกขึ้นมารื้อฟื้นวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของกลุ่ม หรือประกาศถึงความมีตัวตนแห่งอัตลักษณ์ดังกล่าว เพื่อเรียกร้องสิทธิและท้าทายต่อรองกับอำนาจครอบงำของรัฐ เป็นต้น (ประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่าสาละวินฯ ในปี 2521 และปี 2524, 2558: ออนไลน์) อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่เกิดจากการสร้างของวัฒนธรรม ในช่วงเวลาหนึ่ง และวัฒนธรรมก็เป็นสิ่งก่อสร้างทางสังคม นอกจากนี้วัฒนธรรมก็ไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่งหรือตายตัว หากแต่มีรูปแบบเป็นวงจรที่เรียกว่า “วงจรแห่งวัฒนธรรม” ดังนั้นอัตลักษณ์ทั้งหลาย จึงมีกระบวนการถูกผลิตให้เกิดขึ้น สามารถถูกบริโภคและถูกควบคุมจัดการอยู่ในวัฒนธรรมเหล่านั้น ทั้งนี้ยังมีการสร้างความหมายผ่านทางระบบต่างๆ ของการใช้หรือนำเอามาสร้างเป็นอัตลักษณ์ของเรา อัตลักษณ์ท้องถิ่น อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์เกิดจากสิ่งต่างๆ ที่ถูกสร้างขึ้นในแต่ละพื้นที่ และในบริบทที่แตกต่างกัน เช่น ตราสัญลักษณ์ คำขวัญ สัญลักษณ์ประจำจังหวัด ประเพณี การแต่งกาย ภาษาที่ใช้พูดหรือสื่อสาร อาหารที่รับประทาน สถานที่ท่องเที่ยว สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่สังคมได้สร้างขึ้นเป็นวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นของแต่ละจังหวัด พื้นที่ หรือชนเผ่าต่างๆ เป็นต้น (อภิญา เพ็ญฟูสกุล, 2556: 125)

กลุ่มชาติพันธุ์ปะโอที่สืบเชื้อสายมาจากเผ่าพันธุ์หรือเป็นชาติพันธุ์ที่เก่าแก่ดั้งเดิมอีกเผ่าพันธุ์หนึ่งที่มีอยู่หลายๆ เผ่าพันธุ์ในประเทศไทย ก็ได้นำเอาอิทธิพลของพระพุทธศาสนามาสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง และได้นำมาปฏิบัติด้วย เพราะกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาทางด้านเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และระบบความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เมื่อมีการอพยพกระจายตัวออกไปยังภาคต่างๆ เพื่อหาแหล่งที่อยู่และพื้นที่ทำกิน กลุ่มชาติพันธุ์ปะโอก็ได้นำเอาหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวปะโอ ที่เคยยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา ทั้งในด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ที่แสดงถึงความเป็นชาติพันธุ์ที่เก่าแก่และเจริญรุ่งเรืองมานาน อันเป็นเอกลักษณ์ของชาวปะโอ และทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ สามารถดำรงเผ่าพันธุ์ของตนมาจนถึงปัจจุบัน ขนบธรรมเนียม หรือหลักปฏิบัติที่ว่านี้ ก็คือแนวทางพระพุทธศาสนากับการสร้างอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ อันหมายถึงภาษา การแต่งกาย การดำรงชีวิต พิธีกรรม ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ ที่

มีกลุ่มชนชาติพันธุ์ชาวปะโอได้ปฏิบัติสืบต่อๆ กันมาในโอกาสต่างๆ ผ่านทางด้านอิทธิพลของพระพุทธศาสนา อันเป็นการผสมผสานพิธีกรรมที่เกี่ยวกับเรื่องพุทธและผี ตลอดจนงานพิธีกรรมทางการเกษตร เข้ากับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เมื่อกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอย้ายถิ่นฐานมาอยู่ในพื้นที่ทางภาคเหนือของประเทศไทย ก็ได้นำเอาหลักจารีตประเพณีที่ได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองด้วย โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระณัฐวัฒน์ ตั้งปฐมวงศ์ (ญาณปโป) พบว่า “ชุดพื้นเมืองผู้หญิงปะโอจะมีผ้าคลุมหัวให้เหมือนพญานาค ส่วนชายคือ “วิจา” เป็นหนุ่มเก้งกล้าอยู่บนสวรรค์ “ปะโอ” แปลว่า “ปอกออก” มีที่มาจากตอนที่นางพญานาคออกไข่ ขณะที่ไข่ของปะโอเพียงแคร์้าว ไม่ยอมแตก จึงต้องปอกออก “ปะโอ” อยู่ในพื้นที่แถบภาคเหนือมีภาษาพูด ภาษาเขียน ชุดประจำชนเผ่า และวัฒนธรรม เป็นของตนเอง กลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแบบกลุ่มที่ไม่เป็นทางการมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน มีเครือข่ายการสื่อสารแนวราบ มีการสื่อสารระหว่างบุคคล มีการสื่อสารแบบกระจายอำนาจแบบทุกช่องทาง มีอุดมการณ์หลัก “มงคลชีวิต 38 ประการ” ในทางพระพุทธศาสนา แนวคิดที่ผู้วิจัยได้ค้นพบใหม่เปรียบเป็นเสมือน “ต้นโพธิ์” ที่แตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่น คือ รูปแบบความเชื่อ มิติทางโลกและทางธรรม เอกลักษณ์ทางภาษาที่เฉพาะชัดเจน อัตลักษณ์การแต่งกายของชาติพันธุ์ที่เชื่อมโยงวิถีชีวิต ศักยภาพการปรับตัวของชาติพันธุ์ปะโอ วิถีชีวิตที่มีความยืดหยุ่นสูง ความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ขนาดกลาง และการติดต่อสื่อสารแบบกัลยาณมิตร” (พระณัฐวัฒน์ ตั้งปฐมวงศ์ (ญาณปโป), 2560: 5-6)

อัตลักษณ์ หมายถึงการกำหนดความเหมือน (similarity) และความต่าง (difference) ระหว่างคนและสิ่งของ ความเหมือนและความต่างเป็นเรื่องของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมหรือเป็นผลมาจากการเป็นสมาชิกของกลุ่มอัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลรู้จักตนเองว่าเป็นใคร จะดำเนินความสัมพันธ์กับคนอื่น หรือสิ่งแวดล้อมอย่างไร เป็นสิ่งที่กำหนดทางเดินให้บุคคล และบ่งบอกว่าใครเป็นพวกเดียวกับเรา อัตลักษณ์จึงเป็นเรื่องของการรู้จักตนเอง และการรับรู้ตัวตนของเราจากบุคคลอื่น เมื่อบุคคลรวมกันเป็นสังคมสมาชิกในสังคม จะมีอัตลักษณ์ร่วมกัน (collective identity) มีการสร้างสำนึกร่วมของกลุ่มในสังคม สำนึกร่วมนี้ สร้างและปรับเปลี่ยนได้โดยใช้สัญลักษณ์ต่างๆ ที่สร้างขึ้นในระบบวัฒนธรรมของกลุ่ม เช่น ประเพณีกิจกรรมประจำปีของกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ ประเพณีการบวช และประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น ดังนั้นชาวปะโอ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอัตลักษณ์ชัดเจนทั้งในความเป็นตัวตนของตนเอง และในการรับรู้ของผู้อื่น เป็นชนชาติที่มีความเป็นมามีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน หลักฐานสำคัญ คือภาษาปะโอ ที่จารและเก็บรักษาไว้ในวัดต่างๆ

บอกเล่าเรื่องราววิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมชาวปะโอ แต่ละช่วงเวลา ร่วมกับการจัดสร้าง วัดทั้งอาคาร สิ่งปลูกสร้าง และพื้นที่ธรรมชาติ ที่บ่งบอกเอกลักษณ์ความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ อัตลักษณ์สำคัญของชาวปะโอที่สืบทอดจากบรรพชนมาถึงปัจจุบัน

ดังนั้นการศึกษาถึงประวัติความเป็นมา ภาษา การแต่งกาย การดำรงชีวิต พิธีกรรม ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ ตลอดจนพระพุทธรูปศาสนากับการสร้างอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ และอิทธิพลของพระพุทธรูปศาสนากับการสร้างอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ ควรจะต้องมีลักษณะบทบาทและบริบทอย่างไรในกระแสยุคสังคมปัจจุบัน กลุ่มชาติพันธุ์ปะโอมีความตระหนักถึงคุณค่าอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมทางชาติพันธุ์และการสืบทอดอิทธิพลอัตลักษณ์ผ่านทางพระพุทธรูปศาสนาในรูปแบบใด ตลอดจนการนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปเชื่อมโยงหรือเผยแพร่ไปสู่หน่วยงานของภาครัฐ เช่น สภาวัฒนธรรมประจำตำบล หมู่บ้าน ชุมชน และสถานศึกษา เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์กับกลุ่มชาติพันธุ์ในชุมชน สังคม ประเทศชาติอย่างยั่งยืน และองค์ประกอบที่เป็นเชิงนามธรรม คือความหมายของพระพุทธรูปศาสนาที่สะท้อนความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ สามารถรวมกันอธิบายอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ปะโอ ซึ่งมีอัตลักษณ์สำคัญคือ วิถีชีวิตที่อยู่กับพุทธศาสนา การนับถือผีมอญ การแต่งกาย อาหาร ภาษา พิธีกรรม ศิลปวัฒนธรรม และสัญลักษณ์ต่างๆ เช่น พญานาคสัตว์สัญลักษณ์ของชาวปะโอ เจดีย์ปะโอ เป็นต้น วัดชาวปะโอ จึงเป็นพื้นที่แสดงอัตลักษณ์ของชุมชนชาติพันธุ์ปะโอ เป็นศูนย์กลางเผยแพร่อัตลักษณ์ชาวปะโอ และเป็นสถานที่สำคัญในการดำรงคุณค่าอัตลักษณ์ชุมชนปะโอ ให้อนุชนรุ่นหลังได้ภาคภูมิใจ ได้เรียนรู้ และสืบทอดต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา ภาษา การแต่งกาย การดำรงชีวิต พิธีกรรม ศิลปวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาพระพุทธรูปศาสนากับการสร้างอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของพระพุทธรูปศาสนากับการสร้างอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา “พระพุทธรูปศาสนากับการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ” ตามกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์ ตามปรากฏการณ์ทางสังคม โดยใช้แนวทางการวิเคราะห์คุณลักษณะ (Attribute Analysis) ใน

บริบทการสื่อสารอัตลักษณ์ เป็นต้น ระเบียบวิธีวิจัยที่ผู้ศึกษาเลือกนำมาใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) ตามรายละเอียดดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ตรวจสอบประวัติความเป็นมา ภาษา การแต่งกาย การดำรงชีวิต พิธีกรรม ศิลปวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน ตรวจสอบความเป็นพระพุทธรูปศาสนากับการสร้างอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ และตรวจสอบอิทธิพลพระพุทธรูปศาสนากับการสร้างอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ

ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มวัยทำงาน และกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ถือเป็นประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในกลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน ในกลุ่มวัยทำงาน จำนวน 5 คน และในกลุ่มเด็กและเยาวชน จำนวน 5 คน รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 15 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงราย และจังหวัดเชียงใหม่ โดยกำหนดพื้นที่ในการวิจัย ไว้จำนวน 3 จังหวัดข้างต้น

ผลการวิจัย

จากการวิจัยพบองค์ความรู้ใหม่ทางด้านภาษา หลักพุทธธรรมด้านไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ที่เน้นการ ฟัง พูด อ่าน เขียน จากสื่อบุคคล (พระสงฆ์) สื่อคำพูดหรือสื่อบุคคล ด้านการแต่งกายที่เคารพศรัทธาตระหนักในคุณค่าและความเชื่อ ด้านการดำรงชีวิตคือความไม่ประมาท ด้านอิทธิพลทางสังคมต่อพิธีกรรมที่ก่อให้เกิดหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ในการสร้างจิตสำนึก ตลอดจนด้านศิลปวัฒนธรรมที่น้อมนำหลักโลกธรรม 8 มาใช้ในการขัดเกลาทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ และรากเหง้าของอัตลักษณ์ส่วนบุคคลและสังคมในกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ เกิดจากความเชื่อตามหลักพระพุทธรูปศาสนา องค์ประกอบทางพุทธศาสนาทั้ง 6 ประการ สร้างให้เกิดอัตลักษณ์ตามแนวทางวิถีพุทธที่เน้นการเชื่อมโยงไปสู่บุคคลและสังคม “พระพุทธรูปศาสนากับการสร้าง อัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ” จึงเป็นบุคลิกของการมีตัวตน มีจิตวิญญาณ มีชีวิตชีวาที่สะท้อนมาสู่การมีอัตลักษณ์แบบวิถีพุทธที่ชัดเจน : คุณสมบัติ คุณประโยชน์ คุณค่า วัฒนธรรม บุคลิกภาพและผู้ใช้

ประวัติความเป็นมา ภาษา การแต่งกาย การดำรงชีวิต พิธีกรรม ศิลปวัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์ปะโอตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน ความเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยทางด้าน ภาษา การแต่งกาย การดำรงชีวิต พิธีกรรม และศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวปะโอ ที่กำลังเปลี่ยนแปลงตามกระแสของโลกภายนอก ที่ลัทธิไหลเข้าไปพร้อม กับยุคกระแสบริโภคนิยม

ตลอดจนนวัตกรรมจากสื่อดิจิทัล ที่เข้าไปเยี่ยมชม หรือจากการที่ชาวปะโอ ได้รับการศึกษา และเรียนรู้ ร่วมกับสังคมภายนอก เหล่านี้ อาจทำให้วัฒนธรรมของชาวปะโอ สูญหายไป ซึ่งในเรื่องดังกล่าวสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร มหาวชิราลงกรณวรราชภักดี สิริกิจการิณีพิริยพัฒน์ รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นห่วงความเป็นตัวตน ของชนเผ่าชาติพันธุ์ต่างๆ ทั่วประเทศ เกรงว่าจะสูญหาย และวัฒนธรรมของมนุษย์ยุคหิน ยุคสุดท้ายของโลกจะถูกทำลายและสูญสิ้น ไม่มีให้เห็นอีกต่อไป ดังนั้นพระองค์ จึงทรงพยายามหาแนวทางทำให้ชาติพันธุ์ต่างๆ มีวิถีชีวิตที่อยู่กับป่า และมีวิถีชีวิตดั้งเดิมอย่างรู้เท่าทันโลก และตามกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้ อัตลักษณ์เต็มไปด้วยความหลากหลาย ซับซ้อนไม่คงทนถาวร เปลี่ยนแปลงไปมาตลอดเวลา ทำให้บุคคลเกิดความพยายามที่จะทำความเข้าใจและทบทวนอัตลักษณ์ของตนเองอยู่เสมอ ด้วยเหตุนี้ อัตลักษณ์ในปัจจุบันจึงถูกเน้นในฐานะเป็นกระบวนการทางสังคมมากกว่าเป็นแค่ลักษณะตายตัว เพราะเป็นผลกระทบมาจากชุดวาทกรรมที่หิบบิ้นบทบาทของตัวตนในแบบต่างๆ มาให้ โดยบทบาทเหล่านั้นยังสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ได้ตลอดเวลา นั้นแสดงให้เห็นว่าสิ่งที่เป็นตัวตนของเราจึงมีอยู่ในเฉพาะสถานการณ์เท่านั้น ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับความหลากหลาย และความแตกต่างของบุคคลอาจจะถูกมองว่าเป็นผลมาจากสถานะอ้อมตัวทางสังคม พวกเขาจึงต้องพยายามส่งสัญญาณเพื่อแสดงการมีอยู่ของตัวตน จากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และการกระทำที่หลากหลายแตกต่างกันไป

พระพุทธศาสนากับการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ ทางด้านภาษา ได้รับแนวทางตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ที่มีความเชื่อว่า ภาษาที่ดีต้องมีคุณสมบัติครบทุกองค์ประกอบทั้งผู้ถ่ายทอดและผู้รับการถ่ายทอด ทั้งการฟัง การพูด การเขียน และการอ่าน ศาสนามีส่วนช่วยให้เกิดความยั่งยืนต่อภาษา คือการได้รับความรู้ทางด้านภาษาผ่านทางพุทธศาสนา ด้วยการสื่อสารและเผยแพร่จากศาสนทายาทอย่างต่อเนื่อง เป็นสื่อที่ใช้สร้างความเข้าใจที่ตรงกัน และทำให้เกิดการเข้าใจร่วมกัน แสดงออกร่วมกัน และกระทำในสิ่งเดียวกันไปในทิศทางเดียวกัน ที่สามารถถ่ายทอดไปสู่กิจกรรมต่างๆ ในชีวิต เป็นเสมือนภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ ที่มีความชัดเจนและมีเอกลักษณ์ที่เป็นภาษาของตนเอง ทางด้านการแต่งกาย ที่ได้มีการนำหลักการทางพระพุทธศาสนามาปรับใช้ในเรื่องการแต่งกาย คือความเคารพในการมองเห็นคุณค่าและความสำคัญ แล้วปฏิบัติต่อสิ่งต่างๆ ด้วยความจริงใจ การเคารพนั้นจะทำให้ได้ทั้งทางกาย วาจา และใจต่อวัตถุ ซึ่งการเคารพจะทำให้เห็นความสำคัญของสิ่งอื่นๆ และถือว่าเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรม หรือความดีงามการร่วมมือกันสนับสนุน และส่งเสริมให้เกิดการสืบทอดต่อกันจากรุ่นสู่รุ่น ตลอดจนการสร้าง

ตระหนักในคุณค่าของการแต่งกายตามแบบฉบับของกลุ่มชน เป็นการแสดงออกในด้านการเสริมสร้างพลัง ความสามัคคีจากกลุ่ม การแสดงความสามัคคี การให้เกียรติ และกระทำในสิ่งที่เป็นความเชื่อเดียวกัน สามารถสร้างความเป็นตัวตนได้ตรงกัน การแต่งกายสามารถสะท้อนตัวตนที่เป็นสื่อไปสู่ศาสนา เสมือนเครื่องแต่งกายประจำกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความเชื่อมโยงกับความเคารพในพยานาคและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทางด้านการดำรงชีวิต (วิถีชีวิต) ที่มีความเชื่อว่าการเป็นผู้มีสติ รู้สึกตัวอยู่เสมอว่ากำลังทำอะไร กำลังพูดอะไร และกำลังคิดอะไร ไม่ปล่อยให้ล่องลอยไปตามเรื่องตามราว รู้จักระวังในสิ่งที่ควรระวัง มีความรอบคอบเตรียมตัวเตรียมใจไว้ เผชิญเหตุการณ์ที่จะเกิดในอนาคต คือหลักการที่ตั้งมั่นอยู่ในความไม่ประมาทรู้ว่าสุขกับทุกข์ ความจริงข้อนี้ก็ปรากฏอยู่ทั่วไป เมื่อสมหวังคนก็มีความสุข เมื่อผิดหวังคนก็มีความสุข ไม่เคยมีใครสมหวังทุกเรื่อง และไม่เคยมีใครผิดหวังทุกเรื่อง ทุกคนไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ เศรษฐีหรือยากจนต่างก็รู้ความจริงข้อนี้ดี การรู้จักการปรับตัว และยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเปลี่ยนแปลงมีผลต่อการดำรงชีวิต แต่ต้องไม่ล้มต้นกำเนิด การทำชีวิตให้มีความสุข การแสดงออกถึงความกตัญญูต่อบรรพชน คิดดี พูดดี และทำดี เสมือนการดำรงชีวิต (วิถีชีวิต) ประจำกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการเชื่อมโยงวิถีชีวิตประจำวันเข้ากับการดำเนินชีวิตในตลอดทั้งปี (12 เดือน) ทั้งการทำมาหากิน การสืบสานประเพณีและวัฒนธรรม การสืบทอดกิจการพระพุทธศาสนา ทางด้านพิธีกรรมโดยมีความเชื่อว่า คนเราควรมีที่ตั้งแห่งการทำความดี หรือหลักการทำความดีตามหลักพุทธศาสนา คือบุญกิริยาวัตถุ 3 ซึ่งในยุคที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลง การสืบทอดทางด้านพิธีกรรม ก็ต้องให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง และยอมรับในเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลง และปรับพิธีกรรมไปตามการเปลี่ยนแปลงแต่ยังคงหลักการที่ชัดเจน เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญู และสามารถเชื่อมโยงไปสู่ความสัมพันธ์ต่อกันได้ เป็นการสร้างความเชื่อมโยงมาสู่กันเป็นจุดกำเนิดความสามัคคี สร้างความสัมพันธ์ในการกระทำในสิ่งเดียวกัน สามารถสร้างความเป็นตัวตน และความสุขกายสุขใจ สามารถสร้างตัวตนได้ชัดเจน และเชื่อมโยงไปสู่กันและกัน เสมือนพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ ที่มีวิถีปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่อง ทางด้านศิลปวัฒนธรรม ที่มีความเชื่อว่าธรรมดาของโลก เรื่องของโลก และสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับคนทั่วไปที่ดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ตามหลักโลกธรรม 8 การเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้ต้องปรับศิลปวัฒนธรรมตามไป แต่ยังไม่เปลี่ยนแปลงในความเชื่อและความศรัทธา เป็นการสร้างตัวตนได้ชัดเจน และเป็นการสื่อความหมายได้ดีที่สุด การแสดงออกถึงความ เป็นเอกลักษณ์และตัวตนของกลุ่ม สามารถสร้างความเป็นตัวตน และมีจุดเชื่อมสัมพันธ์ไปสู่กัน เป็นเสมือนพฤติกรรมของชาวปะโอ

อิทธิพลของพระพุทธศาสนากับการสร้างอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ ทางด้านภาษา ซึ่งเชื่อว่าสื่อและเทคโนโลยี มีอิทธิพลต่อกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ โดยเฉพาะสื่อบุคคล (พระสงฆ์) ถือเป็นสื่อบุคคลที่จะช่วยในการธำรงและรักษาอัตลักษณ์ทางด้านภาษาให้คงอยู่ เพราะโดยพื้นฐานกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอจะให้ความเคารพและศรัทธาต่อองค์กรพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก ดังนั้นการมีสื่อบุคคลที่ดี โดยเฉพาะพระสงฆ์ที่ถือเป็นต้นแบบ ย่อมจะทำให้อัตลักษณ์ทางด้านภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ ยังคงได้รับการสืบทอดสืบต่อๆ กันไปอย่างต่อเนื่อง แม้ภาษาจะเป็นแค่เสียงพูด หรือเป็นเครื่องหมายที่ใช้แทนเสียงพูด แต่ภาษากลับมีอิทธิพลต่อกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอมากมาย ไม่ใช่เพียงแต่เป็นสัญลักษณ์ใช้แทนสิ่งต่างๆ เท่านั้น แต่กลุ่มชาติพันธุ์ปะโอเชื่อว่า คำบางคำศักดิ์สิทธิ์ประกอบเป็นคาถาแล้วสามารถดลบันดาลสิ่งต่างๆ ให้เกิดขึ้นได้กับมนุษย์ หรือเชื่อว่าต้นไม้บางชนิดมีชื่อพ้องกับสิ่งมีค่า มีมงคล หรือคำบางคำใช้เรียกแล้วทำให้ดูดี มีคุณค่าขึ้น ในขณะที่บางคำกลับเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ ทางด้านการแต่งกาย ถือได้ว่าความเชื่อเป็นอิทธิพลที่ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ เกิดการยอมรับ เกิดความคิดที่เกี่ยวข้องไปถึงการดำเนินวิถีชีวิต เพราะความเชื่อมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต ความเชื่อก็เปรียบเสมือน “หนทาง” หนึ่งที่จะคอยชี้ทางให้ได้ การแต่งกายมีตัวตนและสามารถเชื่อมโยงกับศาสนาอย่างแยกกันไม่ขาด ด้านการดำรงชีวิต (วิถีชีวิต) เป็นผลมาจากการที่พฤติกรรมของบุคคลหนึ่งๆ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและทัศนคติของบุคคลอื่นในลักษณะทางเดียว ส่วนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ก็เป็นการที่พฤติกรรมของบุคคลมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและทัศนคติซึ่งกันและกันในลักษณะที่มีการโต้ตอบ และมีปฏิริยาต่อกันและกัน จึงถือได้ว่าอิทธิพลทางสังคม ส่งผลต่อพฤติกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอในด้านการดำรงชีวิต (วิถีชีวิต) ซึ่งอิทธิพลทางพุทธศาสนาถือเป็นอิทธิพลที่ส่งผลทางด้านดี เป็นการสร้างความเป็นตัวตนได้อย่างชัดเจน และความเชื่อ ความศรัทธา การทำดีไปในแนวทางเดียวกัน ด้านพิธีกรรม ถือว่าความเชื่อเป็นลักษณะความคิดอย่างหนึ่งของกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอที่มีอิทธิพล ความเชื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยว เพื่อความมั่นคงทางจิตใจ เป็นเครื่องหล่อเลี้ยงให้มีชีวิตอยู่ได้ ความเชื่อที่เป็นระบบก่อให้เกิดพิธีกรรม ประเพณีเป็นส่วนเชื่อมโยงที่สำคัญในสังคม จึงเกิดเป็นพิธีกรรมคู่กับศาสนาสร้างความเป็นตัวตนได้อย่างชัดเจน และการใช้พิธีกรรมในแนวทางเดียวกันในเรื่องต่างๆ เช่น เวียนว่ายตายเกิด กรรม บาปบุญคุณโทษ บารมี และการอุทิศส่วนบุญกุศล เป็นต้น ด้านศิลปวัฒนธรรม เป็นผลมาจากอิทธิพลการขัดเกลาทางสังคม การปลูกฝังระเบียบวินัย ระเบียบวินัยเป็นพื้นฐานของมนุษย์ ในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กลุ่มได้กำหนดไว้ การปลูกฝังความมุ่งหวัง ความมุ่งหวังช่วยให้บุคคล มีกำลังใจทำตามระเบียบวินัยต่างๆ การสอน

ให้รู้จักบทบาทและทัศนคติต่างๆ เป็นการรู้จักแสดงบทบาทอย่างเหมาะสม ตามวาระและโอกาสต่างๆ และการสอนให้มีทักษะ เป็นการเตรียมบุคคลให้มีความชำนาญเฉพาะอย่าง ดำรงความชัดเจนต่อการแสดงออกทางศิลปวัฒนธรรม สร้างความเป็นตัวตนได้อย่างชัดเจน และการมีศิลปวัฒนธรรมไปในแนวทางเดียวกัน

อภิปรายผล

อัตลักษณ์ในปัจจุบันจึงถูกเน้นในฐานะเป็นกระบวนการทางสังคมมากกว่าเป็นแค่ลักษณะตายตัว เพราะเป็นผลกระทบมาจากชุดวาทกรรมที่หยิบยื่นบทบาทของตัวตนในแบบต่างๆ มาให้ โดยบทบาทเหล่านั้นยังสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ได้ตลอดเวลา นั้นแสดงให้เห็นว่าสิ่งที่เป็นตัวตนของเราจึงมีอยู่ในเฉพาะสถานการณ์เท่านั้น ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับความหลากหลาย และความแตกต่างของบุคคลอาจจะถูกมองว่าเป็นผลมาจากสภาวะอิมิตัวทางสังคม พวกเขาจึงต้องพยายามส่งสัญญาณเพื่อแสดงการมีอยู่ของตัวตน จากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และการกระทำที่หลากหลายแตกต่างกันไป ศาสนาอาจจัดว่าเป็นวัฒนธรรมทางนามธรรม ที่มีผลต่อการสร้างวัฒนธรรมทางรูปธรรม การทำความเข้าใจศาสนาเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม จึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก แรกเริ่มทีเดียวศาสนาและความเชื่อ ถือกำเนิดจากความกลัว ความต้องการความมั่นคงทางจิตใจ และความสงสัยในปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวมนุษย์ ในสมัยโบราณ มนุษย์ดำเนินชีวิตในท่ามกลางปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ที่มนุษย์ไม่สามารถเข้าใจได้ไม่ว่า จะเป็นความมืด ความสว่าง ความร้อน ความหนาว พายุฝน ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า ภาวะเกิด แก่ เจ็บ ตาย ฯลฯ ทำให้เกิดความกลัวและเชื่อว่า ต้องมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอำนาจลึกลับ อยู่เหนือปรากฏการณ์เหล่านี้ ซึ่งสามารถบันดาลคุณและโทษแก่มนุษย์ได้ ฉะนั้นมนุษย์ จึงพยายามหาวิธีการอ่อนวอนเอาใจ หรือต่อรองกับอำนาจลึกลับของธรรมชาติ ด้วยการบูชา บนบานหรือเซ่นไหว้

พระพุทธศาสนากับการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ ทางด้านภาษา ได้รับแนวทางตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ที่มีความเชื่อว่า ภาษาที่ดีต้องมีคุณสมบัติครบทุกองค์ประกอบทั้งผู้ถ่ายทอดและผู้รับการถ่ายทอด ทั้งการฟัง การพูด การเขียน และการอ่าน ศาสนามีส่วนช่วยให้เกิดความยั่งยืนต่อภาษา คือการได้รับความรู้ทางด้านภาษาผ่านทางพุทธศาสนา ด้วยการสื่อสารและเผยแพร่จากศาสนทายาทอย่างต่อเนื่อง เป็นสื่อที่ใช้สร้างความเข้าใจที่ตรงกัน และทำให้เกิดการเข้าใจร่วมกัน แสดงออกร่วมกัน และกระทำในสิ่งเดียวกันไปในทิศทางเดียวกัน ที่สามารถถ่ายทอดไปสู่กิจกรรมต่างๆ ในชีวิต เป็น

เสมือนภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ ที่มีความชัดเจนและมีเอกลักษณ์ที่เป็นภาษาของตนเอง โดยสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2538: 105) “การเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา มาจาก 2 คำ คือ คำว่า “ไตร” แปลว่า สาม ส่วน “สิกขา” แปลว่าการศึกษา การสำเนียง เมื่อรวมกันแล้วแปลว่า สิกขาสาม, หรือข้อที่จะต้องศึกษาสามประการ หรือ ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับการศึกษาสามประการ กล่าวคือศึกษาในอริสัจ อธิสมมติ และ อธิปัญญา ซึ่งเรียกง่าย ๆ ว่า ศีล สมมติ ปัญญา ดังนั้น ไตรสิกขา หมายถึงข้อที่จะต้องศึกษา ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษาหลักสำหรับฝึกอบรมกาย วาจา จิตใจ และปัญญา ให้เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุด” ทางด้านการแต่งกาย ที่ได้มีการนำหลักการทางพระพุทธศาสนามาใช้ในเรื่องการแต่งกาย คือความเคารพในการมองเห็นคุณค่าและความสำคัญ แล้วปฏิบัติต่อสิ่งต่างๆ ด้วยความจริงใจ การเคารพนั้นจะทำให้ทั้งทางกาย วาจา และใจต่อวัตถุ ซึ่งการเคารพจะทำให้เห็นความสำคัญของสิ่งอื่นๆ และถือว่าเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรม หรือความดีงามการร่วมมือกันสนับสนุน และส่งเสริมให้เกิดการสืบทอดต่อกัน จากรุ่นสู่รุ่น ตลอดจนการสร้างความตระหนักในคุณค่าของการแต่งกายตามแบบฉบับของกลุ่มชน เป็นการแสดงออกในด้านการเสริมสร้างพลัง ความสามัคคีจากกลุ่ม การแสดงความสามัคคี การให้เกียรติ และกระทำในสิ่งที่เป็นความเชื่อเดียวกัน สามารถสร้างความเป็นตัวตนได้ตรงกัน การแต่งกายสามารถสะท้อนตัวตนที่เป็นสื่อไปสู่ศาสนา เสมือนเครื่องแต่งกายประจำกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความเชื่อมโยงกับความเคารพในพยานาคและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า (ทวี ผลสมภพ และชัยวัฒน์ อัตพัฒนา, 2531 : 27-29) “ในฐานะที่มนุษย์เป็นกายและจิต มีสัญชาตญาณและสติปัญญา มนุษย์ย่อมมีการตระหนักและตั้งคำถามเกี่ยวกับคุณค่า และความหมายของความจริงในศาสนา ที่มีความเชื่อศรัทธาเป็นพื้นฐาน ในขณะเดียวกันความเชื่อศรัทธาต่อความจริงในศาสนา จำเป็นต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบ อาศัย สติปัญญา การใช้เหตุผลของมนุษย์ เพื่อช่วยทำให้ความเชื่อศรัทธา สอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนของศาสดาอย่างแท้จริง ดังในสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงสอนว่า (อย่าเชื่อด้วยการฟังกันต่อๆ มา อย่าเชื่อเพราะอาศัยเหตุเป็นประเพณี อย่าเชื่อข่าวเล่าลือ อย่าเชื่อเพราะเป็นตำรา อย่าเชื่อเพราะระการนิกเดาเอาเอง อย่าเชื่อโดยการคาดคะเน อย่าเชื่อโดยการคิดนึกตรึกตรองตามอาการ อย่าเชื่อเพราะตรงกับความเห็นของตน อย่าเชื่อเพราะผู้พูดเป็นบุคคลที่น่าเคารพนับถือ อย่าเชื่อเพราะผู้นี้เป็นครูอาจารย์ของเรา)” ทางด้านการดำรงชีวิต (วิถีชีวิต) ที่มีความเชื่อว่าการเป็นผู้มีสติ รู้สึกตัวอยู่เสมอว่ากำลังทำอะไร กำลังพูดอะไร และกำลังคิดอะไร ไม่ปล่อยยให้ล่องลอยไปตามเรื่องตามราว รู้จักระวังในสิ่งที่ควรระวัง มีความรอบคอบเตรียมตัวเตรียมใจไว้เผชิญเหตุการณ์ที่จะเกิดในอนาคต คือหลักการที่ตั้งมั่นอยู่ในความไม่ประมาท

รู้ว่าสุขกับทุกข์ ความจริงข้อนี้ก็ปรากฏอยู่ทั่วไป เมื่อสมหวังคนก็มีความสุข เมื่อผิดหวังคนก็มีความทุกข์ ไม่เคยมีใครสมหวังทุกเรื่อง และไม่เคยมีใครผิดหวังทุกเรื่อง ทุกคนไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ เศรษฐีหรือยากจนต่างก็รู้ความจริงข้อนี้ดี การรู้จักการปรับตัว และยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเปลี่ยนแปลงมีผลต่อการดำรงชีวิต แต่ต้องไม่ล้มต้นกำเนิด การทำชีวิตให้มีความสุข การแสดงออกถึงความกตัญญูต่อบรรพชน คิดดี พุดดี และทำดี เสมือนการดำรงชีวิต (วิถีชีวิต) ประจำกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการเชื่อมโยง เดือนเจียง (เดือนมกราคม) ช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยวทางการเกษตร รวมถึงการลงแขกเกี่ยวข้าว และมีการรับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน เดือนห้า (พฤษภาคม) ทำขนมห่อใบตอง สรงน้ำพระพุทธรูป ผู้สูงอายุและเล่นน้ำในหมู่บ้าน เดือนเก้า (เดือนกันยายน) เลี้ยงอาหารผู้อาวุโสที่จำศีลที่วัด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 10 ข้อ 143: 180) “ความไม่ประมาท คือการมีสติกำกับตัวอยู่เสมอ ไม่ว่าจะคิด จะพูด จะทำอะไร ไม่ยอมถลาลงไปในทางที่เสื่อม และไม่ยอมพลาดโอกาสในการทำความดี ตระหนักดีถึงสิ่งที่ต้องทำ ถึงกรรมที่ต้องเว้น ใส่ใจสำนึกอยู่เสมอในหน้าที่ ไม่ปล่อยปละละเลย กระทำอย่างจริงจังและดำเนินรุดหน้าตลอดเวลา ความไม่ประมาทเป็นคุณธรรมที่สำคัญยิ่ง กล่าวได้ว่าคำสอนในพระพุทธานุศาสนาทรงหมด เมื่อสรุปแล้วก็คือคำสอนให้เราไม่ประมาท ดังจะเห็นได้จากปัจฉิมโอวาทของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือ “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บัดนี้เราจะเตือนเธอทั้งหลาย สังขารทั้งหลายเป็นของไม่เที่ยง มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา เธอทั้งหลายจงยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อมเถิด”” ทางด้านพิธีกรรม โดยมีความเชื่อว่า คนเราควรมีที่ตั้งแห่งการทำความดี หรือหลักการทำความดีตามหลักพุทธศาสนา คือบุญกิริยาวัตถุ 3 ซึ่งในยุคที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลง การสืบทอดทางด้านพิธีกรรมก็ต้องให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง และยอมรับในเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลง และปรับพิธีกรรมไปตามการเปลี่ยนแปลงแต่ยังคงหลักการที่ชัดเจน เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญู และสามารถเชื่อมโยงไปสู่ความสัมพันธ์ต่อกันได้ เป็นการสร้างความเชื่อมโยงมาสู่กันเป็นจุดกำเนิดความสามัคคี สร้างความสัมพันธ์ในการกระทำในสิ่งเดียวกัน สามารถสร้างความเป็นตัวตน และความสุขกายสุขใจ สามารถสร้างตัวตนได้ชัดเจน และเชื่อมโยงไปสู่กันและกัน เสมือนพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ ที่มีวิถีปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่อง คือเดือนเก้า (กุมภาพันธ์) จะมีพิธีใหม่สามคำ (การเลี้ยงเจ้าเมืองโดยนำข้าวหุงสุก ข้าวตอก ดอกไม้ ขนมรูปเทียนจัดเป็นชั้นโตก 3 ชุด) จัดพิธีหีบข้าวตอกกรคู่ – คี เดือนเจ็ด (กรกฎาคม) จะทำพิธีเลี้ยงเจ้าเมือง สวดมนต์หมู่บ้าน เดือนแปด (สิงหาคม) ประเพณีเข้าพรรษาสามเดือน ผู้เฒ่าผู้แก่ถือศีลอยู่ที่วัด เดือนเก้า (เดือนกันยายน) เลี้ยงอาหารผู้อาวุโสที่จำศีลที่วัด เดือนเก้า (เดือนกันยายน) เลี้ยงอาหารผู้อาวุโสที่จำศีลที่วัด เดือนสิบ (ตุลาคม) กิจกรรมต่างชอมต่อหลวง การ

ถวายข้าวมธุปายาส ผลไม้ต่างๆ สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2551 : 183) “คำว่าบุญ หมายถึงเครื่องชำระสันดาน, ความดี, กรรมดี, ความประพฤติชอบ ทางกาย วาจา ใจ, กุศลกรรม, ความสุข, กุศลกรรม, ส่วนบุญกิริยาวัตถุ หมายถึงสิ่งที่เป็นที่ตั้งแห่งการทำบุญ, เรื่องที่จัดเป็นการทำบุญ, ทางทำความดี, บุญกิริยาวัตถุสาม คือ 1) ทานมัย ทำบุญด้วยการให้, 2) สีลมัย ทำบุญด้วยการรักษาศีลและประพฤติดี, 3) ภวานามัย ทำบุญด้วยการเจริญภavana” ทางด้านศิลปวัฒนธรรม ที่มีความเชื่อว่าธรรมเนียมของโลก เรื่องของโลก และสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับคนทั่วไปที่ดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ตามหลักโลกธรรม 8 การเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้ต้องปรับศิลปวัฒนธรรมตามไป แต่ยังไม่เปลี่ยนแปลงในความเชื่อและความศรัทธา เป็นการสร้างตัวตนได้ชัดเจน และเป็นการสื่อความหมายได้ดีที่สุด การแสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์และตัวตนของกลุ่ม สามารถสร้างความเป็นตัวตน และมีจุดเชื่อมสัมพันธ์ไปสู่กัน เป็นเหมือนพฤติกรรมของชาวปะโอ คือเดือนสี่ (เมษายน) ประเพณีปอยส่างลอง เดือนหก (มิถุนายน) งานก่อเจดีย์ทราย งานบั้งไฟ เดือนสิบเอ็ด (พฤศจิกายน) ประเพณีออกพรรษา ทำและซ่อมแซมจองพารา (วัด) แข่งทำ ขนมหันบ้านไทใหญ่ ห่อข้าวกับผัก มีการรำนกรำโต เพื่อเฉลิมฉลอง เดือนสิบสอง (ธันวาคม) ประเพณีประดับไปเทียน คือการถวายเทียนเหยง ดอกไม้ สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2538 : 78) “โลกธรรมทั้ง 8 ประการเหล่านี้ เป็นสิ่งที่เราต้องประสบพบเจอ เป็นเรื่องธรรมดาของสรรพสัตว์ในโลก อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และถือว่าเป็นสังขธรรมอย่างหนึ่งในโลก ที่มีสภาพเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไป แต่ใครหลายๆ คน ก็ยังยึดมั่นถือมั่นอยู่ในโลกธรรมเหล่านี้ โลกธรรมทั้ง 8 ประการนี้ มีความเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไปตามอำนาจ พระไตรลักษณ์แล้ว ก็จะคลายกำหนด คลายความยึดมั่นถือมั่น ในโลกธรรมทั้งหลาย เมื่อต้องประสบพบเจอกับโลกธรรมทั้ง 8 ประการ ก็ทำความเข้าใจมาแล้วว่า สิ่งเหล่านี้ไม่ใช่ของตน เป็นเพียงสักว่า โลกธรรมอย่างหนึ่ง ไม่นานจะต้องจากเราไปเป็นเรื่องธรรมดา เมื่อถึงเวลาสูญเสียไป ก็ไม่เศร้าโศกเสียใจ ดังนี้แล้วยอมใช้ชีวิตอยู่อย่างสงบสุข เพราะไม่ถูกอำนาจทั้งหลายครอบงำให้จิตฟุ้งซ่านนั่นเอง”

อิทธิพลของพระพุทธศาสนากับการสร้างอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ ทางด้านภาษา ซึ่งเชื่อว่าสื่อและเทคโนโลยี มีอิทธิพลต่อกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ โดยเฉพาะสื่อบุคคล (พระสงฆ์) ถือเป็นสื่อบุคคลที่จะช่วยในการธำรงและรักษาอัตลักษณ์ทางด้านภาษาให้คงอยู่ เพราะโดยพื้นฐานกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอจะให้ความเคารพและศรัทธาต่อองค์กรพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นการมีสื่อบุคคลที่ดี โดยเฉพาะพระสงฆ์ที่ถือเป็นต้นแบบ ย่อมจะทำให้อัตลักษณ์ทางด้านภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ ยังคงได้รับการสืบทอดสืบต่อๆ กันไปอย่างต่อเนื่อง แม้ภาษาจะเป็นแค่เสียงพูด หรือเป็นเครื่องหมายที่ใช้แทนเสียงพูด แต่ภาษากลับมี

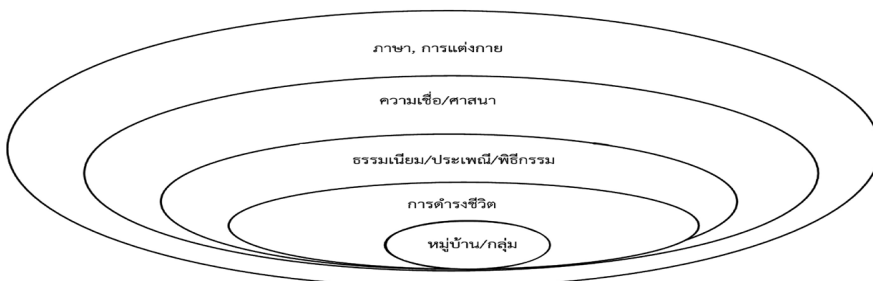
อิทธิพลต่อกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอมากมาย ไม่ใช่เพียงแต่เป็นสัญลักษณ์ใช้แทนสิ่งต่างๆ เท่านั้น แต่กลุ่มชาติพันธุ์ปะโอเชื่อว่า คำบางคำศักดิ์สิทธิ์ประกอบเป็นคาถาแล้วสามารถดลบันดาลสิ่งต่างๆ ให้เกิดขึ้นได้กับมนุษย์ หรือเชื่อว่าต้นไม้บางชนิดมีชื่อพ้องกับสิ่งมีค่า มีมงคล หรือคำบางคำใช้เรียกแล้วทำให้ทุติ มีคุณค่าขึ้น ในขณะที่บางคำกลับเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า (อรวรรณ ปิรันธน์โอวาท, 2562 : 59) “สื่อคำพูด หรือสื่อบุคคล (Spoken Words or Personal Media) หมายถึงบุคคลซึ่งองค์กรใช้เป็นพาหนะในการนำข่าวสารไปสู่กลุ่มประชาชนเป้าหมายกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องับองค์กร สื่อบุคคลเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพสูงในการจูงใจ และการโน้มน้าวใจ ก่อให้เกิดการสร้าง และธำรงรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กรกับกลุ่มประชาชนเป้าหมายขององค์กร เป็นเครื่องมือก่อให้เกิดการสื่อสารแบบบุคคลวิถี และปฏิสัมพันธ์แบบทันทีทันใด” ทางด้านการแต่งกาย ถือได้ว่าความเชื่อเป็นอิทธิพลที่ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ เกิดการยอมรับ เกิดความคิดที่เกี่ยวข้องไปถึงการดำเนินวิถีชีวิต เพราะความเชื่อมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต ความเชื่อก็เปรียบเสมือน “หนทาง” หนึ่งที่จะคอยชี้ทางให้ได้ การแต่งกายมีตัวตนและสามารถเชื่อมโยงกับศาสนาอย่างแยกกันไม่ขาด สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า (ยศ สันติสมบัติ, 2544 : 214) “ระบบความเชื่อ ย่อมรวมถึงศาสนาและความเชื่อในลัทธิต่างๆ ศาสนา ในความหมายกว้างๆ คือการบวงสรวงบูชา หรือการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างมนุษย์กับอำนาจศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ซึ่งมนุษย์เชื่อว่าสามารถควบคุมหรือมีอิทธิพลเหนือวิถีทางของธรรมชาติและวิถีชีวิตของมนุษย์ ศาสนาตามทัศนะทางมานุษยวิทยา จึงบ่งบอกนัยถึงการขยายความสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ ออกไปสู่ความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งมีอำนาจเหนือมนุษย์และธรรมชาติ ดังนั้นศาสนาและความเชื่อทางศาสนา จึงเป็นสิ่งสากลที่เราพบเห็นได้ในทุกสังคมตลอดมาทุกยุคทุกสมัย” ด้านการดำรงชีวิต (วิถีชีวิต) เป็นผลมาจากการที่พฤติกรรมของบุคคลหนึ่งๆ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและทัศนคติของบุคคลอื่นในลักษณะทางเดียว ส่วนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ก็เป็นการที่พฤติกรรมของบุคคลมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม และทัศนคติซึ่งกันและกัน ในลักษณะที่มีการโต้ตอบ และมีปฏิริยาต่อกันและกัน จึงถือได้ว่าอิทธิพลทางสังคม ส่งผลต่อพฤติกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอในด้านการดำรงชีวิต (วิถีชีวิต) ซึ่งอิทธิพลทางพุทธศาสนาถือเป็นอิทธิพลที่ส่งผลทางด้านดี เป็นการสร้างความเป็นตัวตนได้อย่างชัดเจน และความเชื่อ ความศรัทธา การทำดีไปในแนวทางเดียวกัน สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า (House, J.S., 1981 : 129) “การสนับสนุนทางสังคม เป็นสิ่งที่ผู้รับได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม ในด้านความช่วยเหลือ ทางด้านข้อมูลข่าวสาร วัตถุประสงค์ หรือการสนับสนุนทางด้านจิตใจ จากผู้ให้การสนับสนุน ได้แบ่งประเภท การสนับสนุนทางสังคม ออกเป็น 4 องค์ประกอบ คือการสนับสนุนด้านอารมณ์

(Emotion Support) การสนับสนุนด้านการประเมินเปรียบเทียบพฤติกรรม (Appraisal Support) การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร (Information Support) และการสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของและการบริการ (Instrumental Support) จากการทบทวนทฤษฎีนี้ ผู้วิจัย เห็นว่าการสนับสนุนทางสังคมน่าจะมีอิทธิพลที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมของนิสิตรอพินิจ ถ้าหากนิสิตรอ พินิจได้รับการสนับสนุนทางสังคมอย่างเหมาะสม ได้รับความรักการดูแลเอาใจใส่จากคนในครอบครัว ได้รับคำปรึกษา แก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง ได้รับคำแนะนำจากคณาจารย์ และการได้รับกำลังใจ ตลอดจนมิตรภาพที่ดีจากบุคคลรอบข้างซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่อาจ จะทำให้สภาพจิตใจของนิสิตที่ประสบปัญหาทางการเรียน ที่มีปัญหาทางด้านจิตใจมีกำลังใจ ในการต่อสู้เพื่อฝ่าฟันอุปสรรคที่เกิดขึ้นและดำเนินชีวิตต่อไปอย่างปกติสุขซึ่งอาจจะส่งผล ให้เกิดการฟื้นตัวในการเผชิญปัญหาความยากลำบากในชีวิตได้ดีขึ้น” ด้านพิธีกรรม ถือว่า ความเชื่อเป็นลักษณะความคิดอย่างหนึ่งของกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอที่มีอิทธิพล ความเชื่อเป็น ที่ยึดเหนี่ยว เพื่อความมั่นคงทางจิตใจ เป็นเครื่องหล่อเลี้ยงให้มีชีวิตอยู่ได้ ความเชื่อที่เป็น ระบบก่อให้เกิดพิธีกรรม ประเพณีเป็นส่วนเชื่อมโยงที่สำคัญในสังคม จึงเกิดเป็นพิธีกรรมคู่ กับศาสนาสร้างความเป็นตัวตนได้อย่างชัดเจน และการใช้พิธีกรรมในแนวทางเดียวกันในเรื่อง ต่างๆ เช่น เวียนวายตายเกิด กรรม บาปบุญคุณโทษ บารมี และการอุทิศส่วนบุญกุศล เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า (พระบุญญฤทธิ์ รัตนโร (นุชเทียน), 2550: 5) “สภาวะทางกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ต้องใช้สัมมาทิฐิในการมองมิติทางจิตวิญญาณ (Spiritual) ซึ่งเป็นการเดินทางกลับสู่ภายใน เพื่อส่งออกภายนอก คุณค่าของตัวเองอยู่ที่ “ความสงบ ภายในของจิตใจ” สภาวะจิตอันเต็มแท้ของเรา คือการกลับสู่ตัวตนที่แท้จริงของเรา (peace of mind by yourself) เราไม่จัดการกับภายนอก เราจัดการกับตัวเองก่อน เราไม่ เปลี่ยนโลก แต่เราจะเปลี่ยนภายในตัวเอง “การจัดการจิตใจ” ต้องฝึกฝน “การตระหนักรู้ใน ตัวเอง” กำหนดพฤติกรรมและชีวิตของผู้คน การจัดการกับสภาพจิตใจของตนเอง เป็นความ รับผิดชอบของเราในการเข้าใจกลไกทางจิตของตนเอง โดยเฉพาะประเด็นของ “จิตใต้สำนึก” เป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ และสะสมประสบการณ์มาตั้งแต่วัยเด็ก มีคำกล่าวที่ว่า “จิตสำนึกสร้าง ความคิด ความคิดมาจากจิตใต้สำนึก” การจัดการกับอารมณ์ ต้องมาจากการสร้างความคิด คือการตั้งคำถามกับตัวเองให้ถูกต้อง คือการสร้างรูปแบบความคิดให้กับตนเอง เช่น สร้าง ความคิดเชิงบวก/จินตนาการเห็นภาพ/เห็นภาพ และรู้สึกด้วย หากความรู้สึกลึกยาวนานพอ จะสร้างอารมณ์และก่อให้เกิดการกระทำ สรุปในประเด็นนี้คือ คำสั่ง “ห้าม หรือ อย่า” จะ ไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ต้องสั่งให้เป็นภาพ ป้อนข้อมูลที่ฟังปรารถนาในจิตใจ นั่นคือ ต้องคิด + รู้สึก จึงจะเปลี่ยนแปลง (Thinking + feeling = changing)” ด้านศิลป์

วัฒนธรรม เป็นผลมาจากอิทธิพลการขัดเกลาทางสังคม การปลูกฝังระเบียบวินัย ระเบียบวินัยเป็นพื้นฐานของมนุษย์ ในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กลุ่มได้กำหนดไว้ การปลูกฝังความมุ่งหวัง ความมุ่งหวังช่วยให้บุคคล มีกำลังใจทำตามระเบียบวินัยต่างๆ การสอนให้รู้จักบทบาท และทัศนคติต่างๆ เป็นการรู้จักแสดงบทบาทอย่างเหมาะสม ตามวาระและโอกาสต่างๆ และ การสอนให้มีทักษะ เป็นการเตรียมบุคคลให้มีความชำนาญเฉพาะอย่าง ดำรงความชัดเจนต่อการแสดงออกทางศิลปวัฒนธรรม สร้างความเป็นตัวตนได้อย่างชัดเจน และการมีศิลปวัฒนธรรมไปในแนวทางเดียวกัน สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า (พระสวัสด์ เฉิดฉิม, 2548 : 6) “อิทธิพลทางสังคมนี้ เกิดขึ้นโดยที่บุคคลอื่นไม่ได้ตั้งใจให้เกิดขึ้น 1) การเร้าทางสังคม ถ้าเราสังเกตพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน จะพบว่า การปรากฏกายของบุคคลอื่นๆ โดยที่เขาไม่ได้ทำอะไรเลยก็มีผลต่อพฤติกรรมของเรา 2) การเสริมแรงทางสังคม ก็เป็นวิธีหนึ่งที่บุคคลอื่นมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเรา ซึ่งมนุษย์ทำหน้าที่เป็นทั้งแหล่งที่ให้รางวัล และแหล่งของการลงโทษมนุษย์ด้วยกัน 3) การเสริมแรงทางภาษา เช่น พ่อแม่ มักจะใช้การเสริมแรงภาษา ในการอบรมสั่งสอนลูก ความพึงพอใจระหว่างบุคคล คือการศึกษาสาเหตุที่เราชอบหรือไม่ชอบผู้อื่น แนวความคิดส่วนใหญ่เชื่อว่ารางวัลที่บุคคลอื่นให้แก่เราทั้งโดยตรง และโดยทางอ้อม คือสาเหตุที่ทำให้เกิดความพึงพอใจระหว่างบุคคล ปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้เราชอบหรือไม่ชอบบุคคลอื่น ได้แก่ ความใกล้ชิด ความคุ้นเคย ความคล้ายคลึงกัน ความแตกต่างกันบ้างในบางกรณีเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับการเริ่มต้นความสัมพันธ์ แต่ความแตกต่างกันบ้างในบางกรณีเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการมีชีวิตอยู่อย่างราบรื่น”

องค์ความรู้ที่ค้นพบ

พระพุทธศาสนากับการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ

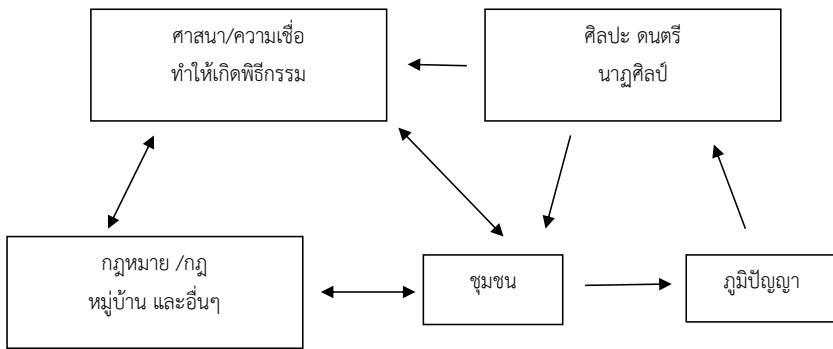

ภาษา: ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ฟัง พูด อ่าน เขียน สื่อบุคคล (พระสงฆ์) สื่อคำพูดหรือสื่อบุคคล, การแต่งกาย: เคารพศรัทธาตระหนักในคุณค่า ; ความเชื่อ,

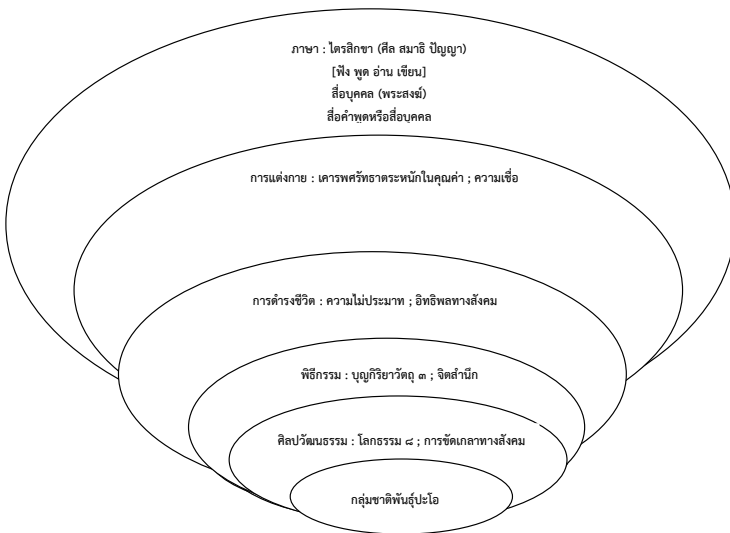
การดำรงชีวิต: ความไม่ประมาท ; อิทธิพลทางสังคม, พิธีกรรม: บุญกิริยาวัตถุ 3; จิตสำนึก, ศิลปวัฒนธรรม: โลกธรรม 8; การขัดเกลาทางสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เพื่อปฏิบัติสืบทอด ถ่ายทอดกันมา วัฒนธรรมมีบทบาทหน้าที่ ในการขัดเกลาพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม กลุ่มชาติพันธุ์เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ซึ่งผ่านกระบวนการ ๒ ประการ คือ

- 1) ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน
- 2) ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

โครงสร้างวัฒนธรรมของชุมชน

พระพุทธศาสนากับการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ปะโอ

พระพุทธศาสนาส่งเสริมให้เกิดอัตลักษณ์; ภาษา, การแต่งกาย, การดำรงชีวิต, พิธีกรรม, ศิลปวัฒนธรรม

อิทธิพลของพระพุทธศาสนาก่อให้เกิดอัตลักษณ์; คำพูด-สื่อบุคคล (พระสงฆ์), ความเชื่อ, อิทธิพลทางสังคม, จิตสำนึก, การขัดเกลาทางสังคม

สรุป

1. การสร้าง การรักษาหรือการสืบทอดในลักษณะร่วมสมัยของอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ปะโอ ควรสร้างสรรค์รูปแบบการสร้างอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ปะโอที่ทันสมัย โดยเฉพาะอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ที่มีแกนทางด้านภาษาท้องถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์ควรอนุรักษ์ไว้ แต่จำเป็นต้องปรับให้เหมาะสม เพราะการใช้ภาษาท้องถิ่นที่เป็นภาษาโบราณ เป็นภาษาที่คนรุ่นใหม่ไม่คุ้นเคยและอาจไม่เข้าใจความหมาย เนื่องจากไม่ได้ถูกสอนให้เรียนรู้ โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับทางธรรม ดังนั้นควรแทรกภาษาที่เข้าใจง่าย และอาจมีมุขตลกให้เป็นที่น่าสนใจและน่าติดตาม

2. เนื่องจากความรู้ ความเข้าใจในอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ปะโอ เกี่ยวข้องกับบริบทท้องถิ่นในหลายมิติทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ สังคม ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม ศิลปวัฒนธรรม การขับร้อง ดนตรี ภาษาและวรรณกรรมล้านนา ดังนั้นควรมีบรรจุให้มีการเรียนการสอนแบบบูรณาการในรายวิชาเรียน หรือเสริมหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะหลักสูตรของท้องถิ่น ให้ผู้เรียนได้รู้ และเข้าใจในคุณค่าและความหมายของอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ปะโอ และชาติพันธุ์อื่นๆ อย่างลุ่มลึก เพื่อประโยชน์ในการสร้างคุณภาพในอนาคต เป็นการสืบทอดคนรุ่นหลังที่จะเป็นผู้ศึกษาเส้นทางประวัติศาสตร์ที่ดูเป็น (smart education) และอาจช่วยเป็นนักมานุษยวิทยาทางชาติพันธุ์ที่ดีต่อไป

3. ควรคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนของกลุ่มชาติพันธุ์ ในการนำอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ปะโอไปใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร ด้วยวัตถุประสงค์ที่ถูกต้องตามของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารเพื่อการพัฒนา การรณรงค์เผยแพร่ การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ หรือการส่งเสริมภาพลักษณ์ ทั้งนี้เพื่อให้ยังคงอัตลักษณ์ ความหมายและคุณค่า และรักษาความเป็นสมบัตินร่วมอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ปะโอ

4. ในการสืบทอดอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ปะโอ ให้ดำรงอยู่ต่อไปท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกนั้น ยังมีความจำเป็นที่จะต้องมีการทำงานร่วมกันระหว่างคนในชุมชนกับคนนอกชุมชน ที่จะเข้ามาขยายเส้นขอบฟ้า ให้ความรู้ในเชิงวิชาการด้านชาติพันธุ์ เพื่อให้การสืบทอดมีทิศทางที่ชัดเจนขึ้น

5. สนับสนุนให้มีกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัด และกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา สำหรับประชาชนทุกๆ กลุ่มอย่างเหมาะสมและทั่วถึง เพราะวัดถือเป็นจุดศูนย์รวมทางด้านจิตใจ

6. จัดตั้งกลุ่มชาติพันธุ์ วางโครงสร้าง รูปแบบ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่มีความชัดเจน เพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างกลุ่มชาติพันธุ์ที่ดี ให้เกิดขึ้นในสังคม และถูกต้องตามหลักสิทธิมนุษยชนต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมป่าไม้. (30 เมษายน 2558). ประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่าสาละวิน ในท้องที่ตำบลแม่คง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัด แม่ฮ่องสอน ในปี 2521 และ ปี 2524. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2561. แหล่งที่มา: http://www.forest.go.th/measareang/senter/ animal_salawin.htm. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2538). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2551). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: จันท์เพ็ญ.
- พระณัฐวัฒน์ ตั้งปฐมวงศ์ (ญาณปปโภ).ดร. (2560). การสื่อสารเพื่อรักษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ปะโอ จังหวัดเชียงใหม่. **สารนิพนธ์ศึกษานิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. สาขานิเทศศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- พระบุญญฤทธิ์ รตินโร (นุชเทียน). (2550). การศึกษาเปรียบเทียบวงจิตของพุทธปรัชญาเถรวาทกับจิตใต้สำนึกของซิกมันด์ฟรอยด์. **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสวัสดิ์ เฉิดฉิม. (2548). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของสามเณรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา. **หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทวี ผลสมภพ และชัยวัฒน์ อัดพัฒน์. (2531). **หลักพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ยศ สันติสมบัติ. (2544). **มนุษย์กับวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2506). **ประวัติศาสตร์ศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: รวมสาส์น.
- อรรรรณ ปิรันธน์โอวาท. (2011). **การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.
- อภิญา เพ็องฟูสกุล. (2556). **อัตลักษณ์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

House, J.S. (1981). **Work Stress and Social Support**. Reading, MA: Addison-Westey.

Woodward. Kanthryn. (1997). **Identity and Difference**. London: SAGE.